

**Het OMC licht u
graag uitgebreid
voor over:**

Orthoptie

Oogheelkundig
Medisch Centrum
Noord

Dag in, dag uit maken we gebruik van onze ogen. Een paar goede ogen is dan ook heel belangrijk. Ze bepalen niet alleen wat we zien, maar ook hoe we gezien worden. Hoe we het ook bekijken, ogen zijn meer dan één blik waard!

Orthoptie

Dat wil zeggen: “recht kijken”.

Een goede samenwerking tussen de ogen vormt de basis voor een rechte oogstand. Door een rechte oogstand kunnen beide ogen zich zo goed mogelijk ontwikkelen. Als er iets mankeert aan de samenwerking tussen de ogen of aan de oogstand, wordt een orthoptist ingeschakeld.

U heeft nog nooit van een orthoptist gehoord? Dat kan, want het beroep van een orthoptist is nog tamelijk onbekend, hoewel het niet nieuw is.

Wat doet een orthoptist?

Een orthoptist onderzoekt de oogstand, de samenwerking tussen de ogen en de ontwikkeling van het zien. Als er afwijkingen worden geconstateerd, stelt de orthoptist, indien mogelijk, een behandeling in. De ontwikkeling van het zien vindt in de eerste 6 à 7 levensjaren plaats. Afwijkingen hierin kunnen dan ook in deze jaren ontstaan. De samenwerking tussen de ogen kan echter op alle leeftijden en door verschillende oorzaken verstoord worden. Vroegtijdig opsporen is van groot belang. Wanneer de oorzaak van de klachten op het terrein van een ander specialisme ligt, adviseert de orthoptist de oogarts of huisarts verdere verwijzing.

Met welke klachten kunt u bij de orthoptist terecht?

De orthoptist onderzoekt en behandelt o.a.:

- scheelzien
- een lui oog
- dubbelzien
- hoofdpijn
- leesklachten

Scheelzien

We spreken van scheelzien als één oog wegdraait. Het oog kan naar binnen (naar de neus), naar buiten, naar boven of naar beneden draaien of een combinatie hiervan. De aandoening ontstaat meestal op kinderleeftijd, maar ze kan ook bij volwassenen optreden. Scheelzien komt voor bij drie tot vijf procent van de bevolking.

	Beschrijving en medische definitie:
 	Oog naar binnen <i>Esotropie (convergent scheelzien)</i>
 	Oog naar buiten <i>Exotropie (divergent scheelzien)</i>
 	Oog naar boven <i>Hypertropie (sursumvergens)</i>
 	Oog naar beneden <i>Hypotropie (deorsumvergens)</i>

Oorzaken

Er zijn verschillende soorten scheelzien, maar lang niet altijd is bekend wat de oorzaak ervan is. Wel is bekend, dat erfelijkheid een belangrijke rol speelt. Enkele oorzaken van scheelzien kunnen zijn: een brilsterkte, een verminderde gezichtsscherpte of een oogspierverlamming. Zo'n verlamming kan bij de geboorte al aanwezig zijn of pas op latere leeftijd ontstaan.

Gevolgen

De gevolgen van scheelzien zijn afhankelijk van de leeftijd waarop het scheelzien ontstaat. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de gevolgen van scheelzien, dat ontstaat in de kinderjaren en scheelzien dat op latere leeftijd ontstaat.

Kinderen

Bij scheelzien zijn beide ogen niet op hetzelfde punt gericht. Er komen twee beelden in de hersenen binnen, die niet samengevoegd kunnen worden en er ontstaat een dubbel beeld. Kinderen onder de acht jaar hebben het vermogen om dit beeld van het scheelstaande oog te onderdrukken. Er ontstaat geen dubbelzien. Als steeds het beeld van hetzelfde oog onderdrukt wordt, verdwijnt de prikkel tot ontwikkeling van gezichtsscherpte voor dat oog. Dit heeft als gevolg dat dit oog steeds minder ziet en een lui oog wordt.

Behandeling

Afhankelijk van de oorzaak van het scheelzien bepaalt de orthoptist welke behandeling het meest geschikt is. Dit kan bestaan uit het voorschrijven van een bril, oefeningen en/of het voorstellen van een scheelziens-operatie.

Lui oog

Men spreekt van een lui oog als de gezichtsscherpte van dat oog zonder aantoonbare pathologische afwijkingen en met de juiste brilsterkte niet goed is. Een lui oog kan alleen ontstaan in de periode, dat het scherp zien nog in ontwikkeling is. Dit is ook de enige periode waarin een lui oog nog te behandelen is. Dit betekent soms al in het eerste levensjaar! Hoe eerder een lui oog ontdekt wordt en behandeld wordt, hoe groter de kans dat een maximale gezichtsscherpte behaald wordt.

Oorzaken

Oorzaken van een lui oog kunnen onder andere zijn:

- Scheelzien
- Brilafwijking
- Organische afwijking (bijvoorbeeld aangeboren staar of een hangend bovenooglid)
- Combinatie van bovenstaande punten

Door één van de bovenstaande oorzaken verdwijnt bij het oog met de afwijking de prikkel tot ontwikkelen van de gezichtsscherpte, waardoor een lui oog ontstaat.

Behandeling

Is het lui oog veroorzaakt door een brilafwijking of een organische afwijking, dan zal deze oorzaak eerst behandeld moeten worden. In geval van een brilafwijking zal de orthoptist zonodig een bril voorschrijven. In het geval van een organische afwijking zal de oogarts u adviseren over de mogelijkheden van behandeling. Hierna kan begonnen worden met de behandeling van het lui oog. Zoals eerder beschreven is een lui oog een achterstand in de ontwikkeling van het zien. Deze achterstand moet ook weer ingehaald worden. Afplakken van het goede oog met een oogpleister is dan de meest efficiënte behandelwijze voor een lui oog. Een vroegtijdig

gestarte behandeling die trouw wordt uitgevoerd, leidt tot de beste resultaten. Of een oog gedurende een aantal uren per dag of de hele dag moet worden afgeplakt, is onder meer afhankelijk van de leeftijd van het kind en de mate van het luie oog. Uw orthoptist adviseert u hierin. Een goed alternatief voor het afplakken bestaat er niet, echter er is wel een minder goede behandeling zoals het indruppelen van het goede oog met pupilverwijdende druppels. Hierdoor ziet dat oog tijdelijk wazig en moet het luie oog gebruikt worden om te kunnen zien. Niet elke vorm van een lui oog is geschikt voor deze behandeling en ook door de chemische effecten van deze behandeling heeft het gebruik van een pleister de voorkeur. Ook hierin zal de orthoptist u adviseren. Tot slot heeft het afplakken van het goede oog dus als doel de ontwikkeling van de gezichtsscherpte van het luie oog weer te stimuleren. Het heeft dus geen invloed op de brilafwijking en het verbetert de oogstand ook niet.

Dubbelzien

Als scheelzien op latere leeftijd optreedt, is de kans op dubbelzien groot. Het visuele systeem is volledig uitontwikkeld. De hersenen zijn niet meer in staat het beeld van het scheelstaande oog te onderdrukken. De ogen zenden twee beelden naar de hersenen: de patiënt ziet dubbel. De patiënt knijpt vaak een oog dicht, houdt de hand voor een oog of klaagt over dubbelbeelden. Ook kan de patiënt last krijgen van onzekere bewegingen: hij grijpt naast een voorwerp, stapt mis of schat afstanden slecht in.

Oorzaken

Dubbelbeelden kan vele oorzaken hebben, zoals:

- Langer bestaand scheelzien dat door leeftijd gebonden redenen dubbelbeelden geeft.
- Verlies van samenwerking tussen beide ogen door bijvoorbeeld ziekte of leeftijd.
- Letsel ten gevolge van een ongeluk.
- Neurologische afwijking.

De orthoptist onderzoekt welke oogspier(en) en/of oogzenuw(en) zijn aangetast. Als daar aanleiding voor is, adviseert de orthoptist de oogarts de patiënt door te verwijzen naar een neuroloog of internist voor nader onderzoek naar de oorzaak van dubbelzien. De orthoptist volgt het ver-

loop van de ziekte, begeleidt de patiënt en zorgt dat het dubbelzien zo min mogelijk last veroorzaakt. Dat kan door speciale plakprisma's op de bril te plakken, of door een oog af te dekken. Pas bij een stabiele situatie is verdere behandeling, bijvoorbeeld een scheelziensoperatie, mogelijk.

Hoofdpijn

Hoofdpijn is een klacht, die veel mensen hebben en waar vele oorzaken voor kunnen zijn. Ook steeds meer kinderen hebben last van hoofdpijn. Sommige hoofdpijnklachten kunnen veroorzaakt worden door oogheelkundige afwijkingen. De hoofdpijn die een oogheelkundige oorzaak heeft, ontstaat vaak in de loop van de dag na lang lezen of werken met een beeldscherm. Meestal zit de pijn boven de ogen of bij de slapen.

Er zijn een aantal oogheelkundige afwijkingen die hoofdpijn kunnen veroorzaken. Dit zijn onder andere:

- Een niet (goed) gecorrigeerde brilafwijking: de ogen gaan zich inspannen om het beeld scherp te stellen.
- Een zwakke samenwerking tussen de ogen: het kost veel inspanning om de ogen bij elkaar te houden.

De orthoptist kan door middel van orthoptisch onderzoek bepalen of de hoofdpijn oogheelkundig te verklaren is en vervolgens bekijken of een behandeling gewenst is. Deze behandeling kan bestaan uit het voorschrijven van een bril, het geven van oogspieroefeningen of het adviseren van een scheelziensoperatie om de oogstand te corrigeren.

Leesklachten

Leesklachten kunnen verschillende oorzaken hebben en kunnen op verschillende leeftijden voorkomen. De leesklachten van een vijftigjarige zijn niet te vergelijken met die van een tienjarige.

Leesklachten bij volwassenen

Over het algemeen kan gesteld worden dat de meeste leesklachten bij mensen van 40 jaar en ouder te wijten zijn aan een afname van het accommodatievermogen van het oog. Dit wil zeggen dat het oog zijn

vermogen verliest om op alle afstanden scherp te zien door de ooglenz boller of minder bol te maken (accommoderen)

De klachten, die mensen krijgen kunnen zijn:

- Wazig zien: dat kan het gevolg zijn van een brilafwijking.
- Hoofdpijn: dit kan veroorzaakt worden door een brilafwijking, maar ook door een verminderde samenwerking tussen de ogen.
- Dubbelzien: dit kan vele oorzaken hebben, maar bij leesklachten is meestal de oorzaak een verminderde samenwerking tussen de ogen.

De orthoptist kan door middel van orthoptisch onderzoek bepalen of de leesklachten oogheelkundig te verklaren zijn en indien nodig een behandeling instellen.

Deze behandeling kan bestaan uit:

- Bij verminderde samenwerking tussen de ogen kan de orthoptist oefeningen geven.
- In sommige gevallen kan er een prismabril voorgeschreven worden of een scheelziensoperatie worden geadviseerd.

Leesklachten bij kinderen

Bij kinderen liggen de zaken iets complexer. Hier bestaat de mogelijkheid, dat het kind door een ander probleem dan de ogen moeite heeft met lezen. Het gaat hierbij dan niet zo zeer om het vermogen om scherp te zien, maar om het vermogen om te leren lezen. Zodra een kind moeite heeft met lezen, moet een oogheelkundige oorzaak worden uitgesloten. Dit onderzoek wordt door de orthoptist gedaan.

Dyslexie

Woordblindheid of dyslexie is een diagnose, die gesteld wordt bij een groep mensen met leer- en leesklachten. Woordblindheid of dyslexie wordt door een orthoptist niet behandeld. Wel is het belangrijk dat bij mensen met lees- en leerklachten wordt uitgesloten, dat een brilafwijking en/of verminderde samenwerking tussen de ogen de klachten veroorzaken of versterken.

Het OMC vertelt u graag nog meer

In het voorgaande hebben wij in kort bestek uitgelegd, wat orthoptie zoal inhoudt en wat er aan gedaan kan worden. De beschreven standaardbehandelingen kunnen in gevallen, die dat vereisen, aangepast en gewijzigd worden volgens het oordeel van de behandelende specialist.

Wilt u méér weten over uw specifieke geval of hebt u andere vragen over deze oogaandoeningen, belt u gerust. De specialisten van OMC staan graag voor u klaar en geven deskundig antwoord op al uw vragen en opmerkingen.

Oogheelkundig
Medisch Centrum
Noord

Sylviuslaan 11
9728 NS Groningen

Telefoon (050) 368 22 22
Fax (050) 368 22 11

E-mail info@omcnoord.nl
Internet www.omcnoord.nl